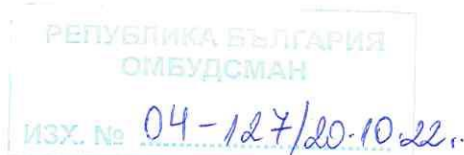

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
Г-Н КРУМ ЗАРКОВ
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

Относно: Проект на Закон за несъстоятелност на физическите лица, публикуван за обществено обсъждане

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ЗАРКОВ,

По повод на публикувания за обществено обсъждане проект на Закон за несъстоятелност на физическите лица, бих искала да представя следното становище:

Институцията на омбудсмана последователно е изразявала подкрепата си за приемането на такъв закон, отчитайки все по-тревожната тенденция за увеличаване на случаите на граждани, изпаднали в трайно състояние на невъзможност да изплащат задълженията си. Посочвала съм, че България е единствената европейска държава, която няма такъв приет и действащ закон, а в същото време е сред челните места на класацията на лошите кредити в Европа.

Отчитам, че настоящият законопроект е в изпълнение на ангажиментите на страната по Националния план за възстановяване и устойчивост, чиято основна цел е икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от ковид пандемията.

От жалбите на граждани до обществения защитник, някои стигнали до съдебни изпълнители, други потънали в спиралата на бързите кредити, притиснати от невъзможност да платят дори натрупалите се битови сметки, се стига до извода, че трайните затруднения и дори невъзможност на гражданите да покриват дълговете си, води до социални и здравни проблеми, до социално изключване и изолация. Докато практиката сочи, че доброто финансово състояние на хората е съществен стимулиращ фактор за националната икономика, тъй като високото ниво на потребление е предпоставка за стабилност и икономически растеж.

В тази връзка намирам, че сред целите и принципите на закона на първо място следва да се постави защитата на правата на добросъвестните физически лица, изпаднали в трайни финансови затруднения, така че да се преодолее състоянието на „вечен длъжник“ и те да получат „втори шанс“, за да започнат живота си на чисто. На този фон трябва да се търси баланса с правата на кредиторите, за да получат те справедливо удовлетворяване, като в същото време се гарантира възможността за възстановяване на социалната и трудовата активност на задлъжнелите граждани.

С оглед на горното, не съм съгласна с разпоредбата на чл. 3 от законопроекта, която като цел на производството по несъстоятелност сочи на първо място да се осигури справедливо удовлетворяване на кредиторите и едва след това възможност за освобождаване на добросъвестния длъжник от заплащане на неудовлетворените вземания. Същата разпоредба сочи, че в производството по несъстоятелност се

вземат предвид интересите на кредиторите и на второ място на длъжника и неговото семейство.

Обръщам внимание на този проблем, предвид разпоредбата от Закона за нормативните актове, регламентираща тълкуването, съгласно която разпоредбите на нормативните актове се прилагат според точния им смисъл, а ако са неясни, се тълкуват в смисъла, който най-много отговаря на други разпоредби, на целта на тълкувания акт и на основните начала на правото на Република България.

Пак в тази връзка, от изключителна важност са и принципите на закона. Намирам, че на първо място следва да бъде поставена добросъвестността на длъжниците и търсенето на баланс между интересите на длъжника и кредиторите. Не по-малко значими са принципите за публичност, бързина и достъпност на процедурата за защита. В това отношение предложението за обществено обсъждане законопроект поставя на първо място диспозитивното начало, справедливото удовлетворяване на кредиторите, доброволното изпълнение и чак накрая добросъвестността на длъжниците.

Безспорно, добросъвестността следва да се преценява във всеки отделен случай, това е един от най-важните елементи на закона, за да не се допусне недобросъвестни длъжници да получават опрощаване на дълговете си и да злоупотребяват с производството. Важно е да се изследва поведението на длъжника както преди, така и по време на самото производство. Преценката за добросъвестността следва да обхваща вида и размера на задълженията, техния произход, периода на неизпълнение, поведението на длъжника и опитите му да изплати задълженията си.

Предвид горното, регламентираните в закона конкретни изисквания, за да се прецени дали е добросъвестен длъжникът, биха могли да бъдат прецизирани, например: според чл. 9, ал. 2, т. 2 е недобросъвестен длъжник, ако през последната година преди подаване на молбата за откриване на производството по несъстоятелност не е упражнявал трудова или стопанска дейност по занятие, която да е източник на доходи, независимо от начина на нейното възлагане и изпълнение и не търси активно работа, без да се държи сметка, че може например да е в трайно влошено здравословно състояние или се е инвалидизирал, или се грижи за болен близък и това се явяват пречки да търси активно работа. Също така т. 3 от същата разпоредба сочи, че не се счита за добросъвестен длъжник, който през последните 5 години преди подаване на молбата за откриване на производството по несъстоятелност **не** е извършил нарушение на задължение за деклариране на доходи или имущество.

Сред важните концептуални въпроси е и този за обхвата на закона. Видно от предложението за обществено обсъждане законопроект е, че производството по несъстоятелност намира приложение единствено по отношение на физически лица, които имат секвестрируемо имущество, при това достатъчно, за да покрие разностите и поне частично да удовлетвори кредиторите. Законът не се отнася за хората със свободни професии; не предвижда да даде втори шанс на граждани, които не разполагат със секвестрируемо имущество; в резултат от производството не се погасяват задълженията на длъжника за удовлетворяване на вземания, обезпечени с ипотека; не се прекратява производството и не се погасяват по давност дълговете, ако масата на несъстоятелността не е изчерпана, например има неосребрено имущество, което е секвестрируемо, но е непродаваемо.

Ограничение е предвидено и по отношение на общия размер на дълговете, който не може да бъде по-малък от 10 минимални работни заплати т.е. към настоящия момент - 7 100 лв. Това изключва в повечето случаи граждани с неплатени битови задължения за ток, вода, парно.

На фона на това ограничение прави впечатление размерът на разноските, които трябва да поеме задълженото лице, включващи държавната такса; възнаграждението на синдика; разходите за попълване, управление, оценяване и разпределение на масата; определената издръжка на длъжника и на неговото семейство. Само по отношение на синдика сумите, които следва да плати длъжника, са в размер на: еднократно възнаграждение от по една минимална работна заплата за извършване на всяко от следните действия: 1. съставяне списък на приетите вземания; 2. извършване на опис на имуществото и установяване на масата на несъстоятелността; 3. изготвяне и предлагане на план за погасяване на задълженията на длъжника; 4. изготвяне на сметка за разпределение; за всяко действие за осребряване на масата на несъстоятелността синдикът има право на възнаграждение в размер на 5 на сто от стойността на осребреното имущество; плаща се и допълнително годишно възнаграждение в размер на една минимална работна заплата при одобряване на годишен отчет за дейността на синдика. Това означава, че ако производството е образувано за най-ниската предвидена обща стойност на задълженията от 7 100 лв., то само разходите за синдика, без да се включва възнаграждението му от 5% от стойността за осребреното имущество, ще са половината от размера на задълженията към кредиторите. Още повече, възнаграждението в размер на 5 % от стойността на осребреното имущество се изплаща при постъпване на приходите от осребреното имущество.

В заключение, изразявам принципната си подкрепа за законопроекта предвид нуждата от приемане на такъв закон и с оглед важността му за изпълнение на ангажиментите на страната по Националния план за възстановяване и устойчивост. Намирам обаче, че същият следва да се прецизира, за да предложи решение на проблема с „вечните длъжници“ като се осигури жизненото им оцеляване и бъдещо финансово стабилизиране и като се гарантира справедливо удовлетворяване на кредиторите.

С уважение,

ПРОФ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА,
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

